

ВІДГУК

**Опонента, доктора економічних наук, професора
Ареф'євої Олени Володимирівни
на дисертаційну роботу Петецького Ігнація
на тему «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально
важливих товарів» поданої на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

Вивчення матеріалів дисертаційної роботи Петецького Ігнація на тему: «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів», реферату, а також опублікованих праць за темою дає змогу надати загальну оцінку проведеному дисертантом дослідженню.

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

Вже майже три роки український бізнес працює в умовах повномасштабної війни. Не дивлячись на численні проблеми він не тільки вистояв, але й почав досить активно розвиватись останніми роками. Підприємницька діяльність зазнала трансформації, що відбулися під впливом різних економічних, екологічних і соціальних викликів, зокрема зростання конкуренції, змін у споживчих уподобаннях, цифровізації та необхідності переходу до сталого розвитку. Підприємству у цій сфері потребує наукового переосмислення та стратегічного розвитку. Особливої актуальності це питання набуває в контексті забезпечення доступності якісних соціально важливих товарів, оптимізації витрат і підвищення енергоефективності. Постійні зміни у вимогах споживачів, поява інноваційних продуктів і технологій змушують підприємства шукати нові підходи до управління бізнесом, що зумовлює актуальність та необхідність дослідження розвитку підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів. Тому, дослідження Петецького І. на тему «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» зосереджене на розв'язанні цієї актуальної проблеми, має вагомое значення та

відповідає вимогам сучасної економічної науки і практичної діяльності підприємств.

Актуальність виконаного дослідження підтверджується і тим, що його матеріали було застосовано при розробці науково-дослідних тем: кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (номер державної реєстрації 0122U200756) та кафедри маркетингу Хмельницького національного університету (номер державної реєстрації 0122U201589), що свідчить про зв'язок із науковими програмами і темами.

Стан аргументованості наукових досліджень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Автор аргументовано та чітко, відповідно до виділених ним об'єкта та предмета дослідження, поставив мету, яка полягає у обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та розроблення науково-практичних рекомендацій розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів та їх реалізації. Завдання дослідження тісно узгоджуються з новизною отриманих результатів, що підкреслює унікальність запропонованих автором підходів до їх розв'язання. Наукові положення, висновки та результати досліджень, отримані Петецьким І. є достовірними та належним чином обґрунтованими. Це підтверджується застосуванням широкого спектра сучасних наукових методів пізнання, таких як системний, теоретичний, індуктивний, дедуктивний, контент-аналізу, графічний, емпіричного дослідження, економіко-математичне моделювання. Крім того, достовірність результатів зумовлена ґрунтовним опрацюванням значного масиву наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, використанням офіційних статистичних даних та опрацюванням великого обсягу звітних даних українських та польських підприємств.

Достовірність та практична значущість отриманих результатів підтверджується також їх успішною апробацією та впровадженням у діяльність низки вітчизняних підприємств, що свідчить про високу ефективність запропонованих науково-практичних рекомендацій.

Належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та результатів дисертаційної роботи Петецького І. забезпечено чіткою структурою викладення матеріалу, його логічною підпорядкованістю поставленій меті та завданням дослідження, а також комплексним підходом до аналізу досліджуваної проблематики.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретико-методичні засади розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» розкрито теоретичні основи економічної етимології «непродовольчі соціально важливі товари» (п. 1.1), обґрунтовано ринкову кон'юнктуру непродовольчих соціально важливих товарів (п. 1.2), розкрито економіко-правові аспекти регулювання підприємницької діяльності соціально важливих товарів (п. 1.3).

У другому розділі «Концептуальні основи дослідження підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» виявлено особливості підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів у форматі онлайн та офлайн (п. 2.1), розкрито сутність та складові концепції Value-based Management у структурі вартості підприємства – виробника непродовольчих соціально важливих товарів (п. 2.2), обґрунтовано перманентний організаційно-економічний механізм забезпечення підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів (п. 2.3).

У третьому розділі «Аналітичні аспекти дослідження підприємницької діяльності на ринку непродовольчих соціально важливих товарів» проведено дослідження ринку непродовольчих соціально важливих товарів України (п. 3.1) та Польщі, виявлено проблеми функціонування ринку в обох країнах, досліджено діяльність двох компаній – ТОВ «Петецькі Ентерпрайзес» і ТОВ «Петецькі Інвестмент» (п. 3.2).

У четвертому розділі «Інноваційна платформа розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» досліджено розвиток підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів на засадах трансформацій маркетингу (п. 4.1), обґрунтовано необхідність застосування Leap-менеджменту як інноваційного підходу до розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів (п.4.2),

досліджено комплементарність підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів (п.4.3).

У п'ятому розділі «Сучасна парадигма розвитку підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів відповідно до концепції сталого розвитку» запропоновано напрями трансформації підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів відповідно до вимог концепції сталого розвитку (п.5.1), розкрито джерела створення вартості та суспільної цінності в контексті сталого розвитку непродовольчих соціально важливих товарів (п.5.2), запропоновано логістичне (п.5.3) та інноваційне (п.5.4) забезпечення як необхідні складові підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів.

Дисертаційна робота характеризується чіткою структурою, логічною послідовністю викладення матеріалу та завершеністю. Вона виконана у сучасному науковому стилі й доповнена достатньою кількістю таблиць та ілюстративних матеріалів.

Наукові положення, висновки, рекомендації та пропозиції, сформульовані у дисертаційній роботі, мають високий рівень обґрунтованості, що підтверджується використанням сучасних наукових підходів, аналізом широкого спектра вітчизняних та зарубіжних джерел, а також застосуванням наукових методів.

Достовірність отриманих результатів і розроблених наукових підходів підтверджується їх успішною апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, публікаціями у фахових спеціалізованих наукових виданнях, а також впровадженням основних положень у навчальний процес і практичну діяльність підприємств.

Наукова новизна положень, сформульованих в дисертаційній роботі та їх практичне значення

Наукова новизна, викладена в дисертаційній роботі, відзначається системністю, чіткою структурованістю та логічною послідовністю. Наукову основу досліджень Петецького І. становить значний перелік результатів:

– розроблено перманентний організаційно-економічний механізм розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів. В його основу покладено активізацію складових

інноваційно-традиційної моделі: ресурси, команда та можливості. Такий підхід забезпечить одночасне функціонування управлінського, фінансового, інноваційного блоків, послідовну реалізацію і досягнення стратегічного результату з урахуванням чинників впливу мікро- та макросередовища (стор. 123-127);

– сформовано теоретико-методичний підхід до оцінювання комплементарності непродовольчих соціально важливих товарів з урахуванням трьох складових: енергоощадності, енергоефективності та раціональності. Такий підхід автора полягає у свідомому виборі енергоощадних, енергоефективних, раціональних непродовольчих соціально важливих товарів на стратегічну перспективу. Водночас сприяє сталому розвитку ринку та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище (стор. 251-266);

– розроблено і запропоновано інтегровану стратегію розвитку й модернізації підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів. Вона ґрунтується на сукупності локальних стратегій, корелює з цілями стратегічного і тактичного рівнів та враховує соціальну та екологічну цінності товарів. Водночас така стратегія стимулює дотримання функцій підприємництва, вимог концепції сталого розвитку, маркетингових підходів, впровадження інноваційних технологій ринку, зміни корпоративної культури підприємства (стор. 268-277);

– удосконалено модель побудови інституціональної архітектури базової платформи функціонування ринку непродовольчих соціально важливих товарів. Вона ґрунтується на виконанні функцій, дотриманні законів, вимог інституціональності сучасного ринку, побудові економічно коректних комунікацій між суб'єктами ринку. Водночас модель враховує потреби суб'єктів ринкових відносин та формує єдину взаємопов'язану офлайн- та онлайн-платформу (стор. 78-84);

– удосконалено теоретико-практичні підходи до формування концепції Value-based Management. Така концепція враховує структуру вартості підприємства – виробника непродовольчих соціально важливих товарів, об'єднує принципи та функції розвитку підприємництва, інноваційні технології управління (стор. 94-98);

– удосконалено науково-практичні аспекти розробки інноваційного підходу до розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів. В основу такого підходу покладено концепції Lean-менеджменту, принципи нової філософії, технічне вдосконалення процесів, розвиток внутрішньофірмової організаційної культури (стор. 238-248);

– удосконалено науково-практичний підхід до розроблення стратегічних рішень управління процесом виробництва непродовольчих соціально важливих товарів. Він ґрунтується на консолідації креативного підходу в управлінні доданою вартістю та цінністю, зміні конфігурації бізнес-моделей, концепції сталого розвитку, системі управління циклами реінвестування на тактичний та стратегічний періоди, забезпеченні доступу виробника до капіталу (державного, приватного і венчурного), побудові справедливої й інклюзивної культури у діловому середовищі. Такий підхід дозволяє сформувати еталонну інклюзивну культуру ділового середовища з метою отримання синергічного ефекту у сфері виробництва і споживання в умовах екологічної, соціальної та енергетичної криз (стор. 99-101);

– багатокритеріальну модель аналітичного дослідження чинників впливу на розвиток підприємництва. В її основу покладено складові: «обсяги капітальних інвестицій», «розміри прямих іноземних інвестицій в Україні», «обсяги виробленої продукції». Це дозволяє розробити комбіновані сценарії (реалістичний, песимістичний, оптимістичний) розвитку для забезпечення активно- адаптивних позицій підприємства на ринку в умовах динамічної зміни конкурентного середовища (стор. 348-361);

– набуло подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат дослідження, що забезпечує уточнення економічного змісту ключових дефініцій «попит», «ринок», «критерії», «непродовольчі соціально важливі товари» та дозволяє виокремити їх як категорію товарів і послуг, які відіграють вирішальну роль у забезпеченні базових соціальних потреб і розвитку суспільства (стор. 44-52);

– набуло подальшого розвитку інтегрований підхід до реалізації підприємницької діяльності на ринку непродовольчих соціально важливих товарів. Він забезпечує поєднання онлайн- та офлайн-бізнес-стратегії,

- ідентифікації клієнтів в онлайн-просторі, розширення меж ринку за мінімальних часових і грошових витрат (стор. 78-85);
- набули подальшого розвитку науково-прикладні засади збалансування й оптимізації логістичних процесів на ринках непродовольчих соціально важливих товарів. Вони враховують екологічні аспекти, економічну ефективність та екологічну відповідальність (стор. 307-348).

Високий рівень наукової новизни результатів дисертаційної роботи Петецького І. свідчить про його здатність здійснювати продуктивні наукові дослідження та про високий рівень ерудованості в усіх аспектах тематики виконаної дисертації.

Практичне значення отриманих у дисертації результатів полягає у розробленні пропозиції та рекомендації, які сприяють підвищенню рівня розвитку підприємств-виробників непродовольчих соціально важливих товарів. Вони можуть бути використані як у межах окремих підприємств, так і всіма суб'єктами соціально-економічного розвитку для вирішення практичних завдань у цій сфері. Окремі результати, що містять наукову новизну, були впроваджені в практичну діяльність таких установ і підприємств: ТОВ «Ренопласт» (довідка № 10/2024 від 05.10.2024 р.), ТОВ «Будівельно-монтажна фірма «Івано-Франківськбуд» (довідка від 22.08.2024р.), ТОВ «Нафтогазбудпроект» (довідка від 28.08.2024 р.), ТОВ «ІП Технології і бізнес» (довідка №1-19/11/07 від 28.11.2024р.), ТОВ «Петецкі Ентерпрайзес» (довідка від 03.03.2024р.). Ці впровадження підтверджують практичну цінність отриманих результатів, а також їх потенціал для широкого використання в економічній практиці та освітній діяльності.

Повнота викладених наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження, висновки та рекомендації опубліковано у 37 наукових працях, серед яких три статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science; 20 статей у наукових фахових виданнях України; 6 монографій; 6 публікацій у матеріалах конференцій. Опубліковані результати та їх обговорення і висвітлення в межах вказаних заходів

свідчать про те, що дослідження охоплює важливі проблеми сучасної економічної науки і пропонує напрями розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів.

Ступінь використання матеріалів і висновків кандидатської дисертації

Матеріали та висновки, представлені Петецьким І., у кандидатській дисертації на тему «Формування та розвиток систем управління підприємствами з виготовлення машинобудівної продукції індивідуального замовлення», поданій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), не були використані в докторській дисертації.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації

Дисертаційна робота Петецького Ігнація на тему «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» повністю відповідає вимогам академічної доброчесності. У тексті докторської дисертації, а також у наукових працях, що відображають її результати, відсутні будь-які прояви академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації даних, що підтверджується відповідним документом. Ідеї, результати та текстові запозичення з робіт інших авторів коректно оформлені з обов'язковим посиланням на джерела, що гарантує достовірність та етичність виконання дослідження.

Відповідність дисертації профілю спеціальності

Науковий стиль дисертаційної роботи Петецького І. «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» та її зміст відповідають вимогам наукових праць для здобуття ступеня доктора наук. Зміст дисертації та її результати узгоджуються з профілем

спеціальності 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності).

Дискусійні питання та зауваження щодо положень докторської дисертації

Незважаючи на загальну позитивну оцінку, змістовність результатів, обґрунтованість і достовірність висновків, в дисертаційній роботі Петецького І. мають місце окремі зауваження та дискусійні положення.

1. В роботі автором запропоновано базової платформи функціонування ринку непродовольчих соціально важливих товарів (рис. 2.2. с. 84-89). У цілому не заперечуючи структуру відмічу, що авторові доцільно було б також врахувати специфічні інструменти державного регулювання, які можуть суттєво впливати на функціонування досліджуваного ринку; деталізувати взаємозв'язки між чинниками розвитку ринку та його учасниками.

2. В роботі достатньо уваги приділено «Організаційно-економічний механізм розвитку підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» (с. 111-129) обґрунтовано структуру та послідовність реалізації завдань перманентного організаційно-економічного механізму розвитку підприємницької діяльності, який є досить ґрунтовним та детальним, проте, на нашу думку, потребують уточнення наявні ризики, пов'язані із реалізацією запропонованого механізму на стратегічну та короткострокову перспективу.

3. В детально проведеному аналізі ринку непродовольчих соціально важливих товарів України та Польщі (с. 134-153), розкриті тенденції змін і особливості реагування на виклики зовнішнього середовища що є досить позитивним. Проте робота виграє б, якщо б автор вказав на чинники, які впливають на розвиток/занепад досліджуваного ринку, здійснив порівняння, співставлення таких чинників в країнах, запропонував шляхи усунення недоліків та перспективи розвитку для обох країн.

4. Автором сформовано теоретико-методичний підхід до оцінювання комплементарності непродовольчих соціально важливих товарів з урахуванням трьох складових: енергоощадності, енергоефективності та раціональності, проте не повною мірою враховано всі складові такого

оцінювання. Зокрема, доцільно було б звернути увагу на такі аспекти, як екологічна безпека товарів, їхній життєвий цикл та можливість повторного використання або переробки, що сприятиме більш повному врахуванню сталого розвитку, а також розробити та впровадити цифрові платформи для оцінювання комплементарності непродовольчих соціально важливих товарів, які дозволять бізнесу автоматизувати аналіз даних і забезпечити точніші рекомендації для споживачів.

5. У роботі автор акцентує увагу на чотирьох напрямках трансформації підприємницької діяльності у сфері непродовольчих соціально важливих товарів: економічний, соціальний, екологічний та маркетинговий (рис. 5.2, с. 272-277), проте не приділяє увагу цифровій трансформації не зважаючи на те, хоча в сучасних умовах підприємства непродовольчих соціально важливих товарів її використовують, зокрема при створенні онлайн-магазинів та платформ для продажу товарів, при опрацюванні великих даних для аналізу споживчих потреб, поведінки та прогнозування попиту, застосування CRM-платформ та інших технологій для оптимізації управління та обслуговування клієнтів.

6. Запропонований в роботі науково-практичний підхід до розроблення стратегічних рішень управління процесом виробництва непродовольчих соціально важливих товарів, які ґрунтуються на консолідації креативного підходу в управлінні доданою вартістю та цінністю, зміні конфігурації бізнес-моделей, концепції сталого розвитку, системі управління циклами реінвестування (рис. 5.7, 5.8, стор. 300-306), проте не враховує вартість витрат на ці процеси, наявність сучасного інноваційного забезпечення, що вказує на значні ризики сучасних підприємств, які працюють в умовах війни.

7. При розробці інноваційної платформи трансформації підприємницької діяльності відповідно до концепції сталого розвитку (рис. 5.1, с.) автором визначені чинники, які обумовлюють процес трансформації, можливі напрями удосконалення при реалізації концепції сталого розвитку, Доцільно було б уточнити, які саме інноваційні технології доцільно використати для задоволення інтересів і очікувань стейкхолдерів .

Разом з тим, висловлені зауваження та згадані дискусійні положення не знижують загального позитивного враження про дисертаційну роботу в

цілому. Окремі зауваження можна розглядати як побажання здобувачу щодо напрямів подальшого дослідження проблеми.

Загальний висновок

Зміст дисертації Петецького І. відповідає визначеній меті, поставлені завдання вирішено у повній мірі. Анотація, структура й обсяг роботи відповідають чинним вимогам. Представлені аргументи дають підстави для ствердження, що дисертаційна робота на тему: «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів» є цілісною науковою працею, що має завершений характер та містить елементи наукової новизни.

За змістом і обсягом теоретичного та емпіричного дослідження, науковою новизною, практичним значенням одержаних результатів, ступенем упровадження результатів у практику, дисертація Петецького Ігнація на тему «Розвиток підприємництва у сфері непродовольчих соціально важливих товарів», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) відповідає вимогам, пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою КМУ № 1197 від 17.11. 2021 р. Зазначене дає підстави для присудження Петецькому І. наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Опонент:

завідувач кафедри економіки
повітряного транспорту
Державного некомерційного
підприємства «Державний
університет «Київський
авіаційний інститут» МОН
України, доктор економічних
наук, професор

Олена АРЕФ'ЄВА

Державний економічний факультет
Державного некомерційного підприємства
«Державний авіаційний інститут» МОН України

І. Гайдук